

ding af beretninger og forfatterens forbindelse tekster. Desværre må man konstatere, at forfatteren ikke afliver det romantiske skær. Han får ikke tilstrækkelig præcist sagt, at en af de afgørende drivkræfter bag vandrebevægelsen var arbejdsløshed. De unge blev nemlig drevet fra sted til sted i en evig kamp om arbejde. Betleri blev straffet, og hjemsendelse til forsørgelseskommune under politiledsagelse hørte dagligdagen til. Talmæssige bilag burde også have oplyst, at høj rejseaktivitet var en indikation på økonomisk krise.

Problemet omfang var så stort at op mod 10% af alle unge mænd mellem 20 og 35 år sidst i 1870'erne var på valsen, hvilket igen indebar at et betydeligt antal af håndværkets unge levede på kanten af et eksistensminimum. Alt det førte til svendehjemsbevægelsen, rejseforeninger og egne sygekasser. Det ved forfatteren naturligvis godt, men det burde den opvoksende ungdom også have kunnet læse i den lille bog. Alene bogens omslag genopliver det romantiske omkring vandrebevægelsen. Det socialhistoriske burde have haft en langt mere central placering.

Henrik Fode

Jes Autrup: *Landsbydreng og svend på valsen. En fattig drengs erindringer (1881-1907)*. (Historisk Samfund for Ribe amt i samarbejde med lokalhistorisk arkiv for Fåborg sogn, 1986). 94 s., 86,50 kr.

Gunnar Nielsen: *Et godt liv – trods alt*. Erindringsserien »Folk fortæller« nr. 18 (Foreningen Danmarks Folkeminder, 1986). 136 s., 90 kr.

To vidt forskellige skæbner, som hver på sin måde belyser levevilkår og dagligdag i Danmark i de sidste godt 100 år.

Jes Autrup (1876-1943) blev født i Vestjylland og måtte mere eller mindre klare sig selv fra sit 4. år, fordi hans barndomshjem blev opløst på grund af skilsmisse. Han var derefter overladt fremmede familier på nåde og – for det meste – unåde. Erindringerne om sin barndom har han nedskrevet 66 år gammel, og de er præget af den hårde og meget krænkende behandling, han var ude for, men er skrevet uden bitterhed og med dyb varme overfor de få mennesker som hjalp ham og gav ham det mindstemål af kærlighed, som gjorde det muligt for ham at gennemleve sin barndom, uden at blive brutaliseret eller følelsesmæssigt afstumpet.

Helt anderledes har livet formet sig for Gunnar Nielsen (f. 1916). Ikke blot er han en generation yngre end Jes Autrup, men hans opvækst på en gård i et trygt hjem med en stor søskendeflok har også givet ham et langt bedre udgangspunkt end Jes Autrup. Gunnar Nielsen stammer fra halvøen Røsnæs i Vestsjælland, og hans erindringer afspejler en mere udadvendt livsstil på øerne end den mere reservede vestjyske, som danner baggrund for Jes Autrups erindringer. Gunnar Nielsen blev uddannet slagter og etablerede egen virksomhed i Raklev ved Kalundborg, som blev drevet dygtigt frem, men ved siden af slagtererhvervet solgte han planter til udplantning om foråret og leverede musik til festlige lejligheder og deltog i utallige former for nabo-hjælp. Bogens titel »Et godt liv – trods alt« rummer en reservation, som henviser til sygdom i de senere år, men bogen er først og fremmest båret af lyse og festlige erindringer og tegner ud over billedet af en travl og tilfredsstillende hverdag også et portræt af et meget lykkeligt familieliv.

Jørgen Fink